

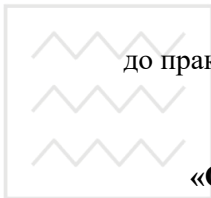

Національний університет
водного господарства
та природокористування

Міністерство освіти і науки України
Національний університет водного господарства та
природокористування

Навчально-науковий інститут права
Кафедра спеціальних юридичних дисциплін

07-01-90М

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

до практичних завдань та самостійної роботи

з навчальної дисципліни

«ОРАТОРСЬКЕ МИСТЕЦТВО»

«ORATORY»

для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня
за освітньо-професійною програмою «Право»
спеціальності 081 «Право»
денної та заочної форми навчання

Рекомендовано
науково-методичною радою
з якості ННП
Протокол № 6 від 29.01.2021 р.

Рівне – 2021

Методичні вказівки до практичних завдань та самостійної роботи з навчальної дисципліни «Ораторське мистецтво» для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня за освітньо-професійною програмою «Право» спеціальності 081 «Право» денної та заочної форми навчання [Електронне видання] / Якимчук М. Ю. – Рівне : НУВГП, 2021. – 14 с.

Укладач: Якимчук М. Ю., кандидат педагогічних наук, доцент кафедри спеціальних юридичних дисциплін.

Відповідальний за випуск: Кафарський В. І., д.ю.н., професор, завідувач кафедри спеціальних юридичних дисциплін.

Керівник групи забезпечення спеціальності 081 «Право»

Цимбалюк В. І.

Національний університет
водного господарства
та природокористування

ЗМІСТ

Вступ	3
1. Опис навчальної дисципліни та її структура	4
1.1. Опис навчальної дисципліни	4
1.2. Тематика практичних занять	5
1.3. Контрольні заходи та засоби діагностики	5
1.4. Критерії та шкала оцінювання	6
2. Плани практичних занять	7
3. Самостійна робота студентів	10
4. Рекомендована література	11

Вступ

Риторика як мистецтво комунікації є необхідною складовою фахівців будь-якої галузі, зокрема і юридичної. Курс «*Ораторське мистецтво*» акумулює найважливіші здобутки комплексу гуманітарних наук (теорія комунікації, лінгвістика, психологія, педагогіка, філософія, логіка, літературознавство, етика тощо), які в єдності зорієнтовані на формування і розвиток мисленнєвої, мовленнєвої комунікативної культури, удосконалення і оптимізацію ефективного мовленнєвого спілкування.

Програма навчальної дисципліни «*Ораторське мистецтво*» складається з двох модулів, що охоплюють теми, які містять навчальний матеріал щодо теоретичних знань про поняття красномовства, його типи та історичні джерела, проблеми взаємодії оратора та аудиторії, його мовну та мовленнєву культуру і методичні прийоми підготовки промов різних типів, роль ораторського мистецтва як фундаментального фактора у процесі розвитку людства та особистості тощо.

Міждисциплінарні зв'язки. Місце навчальної дисципліни визначається її інтегральним характером, міждисциплінарним дискурсом; тісним зв'язком із комплексом гуманітарних дисциплін.

Ці дисципліни сприяють розвитку, поглибленню уявлень студентів про теоретичні й практичні аспекти ораторського

мистецтва від найдавніших часів до сучасності, виступають підґрунтям для формування практичних навичок професійного мовлення тощо.

1. Опис навчальної дисципліни

1.1. Опис навчальної дисципліни

Мета дисципліни – формування у здобувачів вищої освіти практичних навичок публічного мовлення, практичним володінням сучасних технологій комунікативного впливу.

Завдання навчальної дисципліни визначаються її специфічним значенням у процесі підготовки здобувачів вищої освіти. Акцентується увага на здобутті студентами знань і вмінь, необхідних у майбутній практичній діяльності за фахом, а саме на:

- оволодіння знаннями історії розвитку ораторського мистецтва як соціального явища;
- ознайомлення з основними родами і видами сучасного красномовства;
- вивчення суті національної мовленнєвої культури та її особливостей;
- опанування навичок красномовства;
- оволодіння методикою побудови публічного виступу та його виголошенням

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми здобувачі вищої освіти повинні **знати**:

- основні категорії та розділи класичної риторики;
- основні роди та види сучасного красномовства;
- канали впливу риторика на аудиторію;
- ораторські прийоми публічного мовлення;
- основи ефективної комунікації;
- особливості мовного впливу;
- правила поведінки оратора.

Після вивчення навчальної дисципліни «Ораторське мовлення» здобувач вищої освіти повинен **уміти**:

- самостійно складати текст промови чи виступу;

- вміло застосовувати вербальні і невербальні засоби спілкування;
- розвивати особистий ораторський стиль;
- володіти навичками спілкування з аудиторією;
- риторично грамотно виголошувати промову;
- застосовувати комунікативні засоби впливу в умовах публічного мовлення;
- ефективно аналізувати та налагоджувати контакт з аудиторією, слухачами.

1.2 Тематика практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
Змістовий модуль I			
<i>Історичний аспект вивчення ораторського мистецтва</i>			
1	Ораторське мистецтво як соціальне явище. Історичні етапи розвитку ораторського мистецтва	2	2
2	Духовний вимір ораторського мистецтва.	2	1
3	Сучасне красномовство (роди і види)	2	
Змістовий модуль II			
<i>Ораторами стають!</i>			
4	Мистецтво публічного виступу	2	1
5	Задум промови	2	
6	Мистецтво вербального оформлення промови	2	1
7	Меморія та акція. Мистецтво проголошення промови перед аудиторією. Основи полемічного мистецтва	2	1
<i>Всього</i>		14	6

1.3 Контрольні заходи та засоби діагностики

Поточний контроль знань студентів з навчальної дисципліни проводиться за формами:

- оцінювання роботи здобувачів під час лекційних занять, зокрема он-лайн;

- усного опитування на практичних заняттях, участь в обговоренні дискусійних питань, оцінки змодельованих ситуацій;
- виконання поточних контрольних робіт за темами змістових модулів

1.4. Критерії та шкала оцінювання

Основними критеріями, що характеризують рівень компетентності здобувача вищої освіти при оцінюванні результатів поточного контролю з навчальної дисципліни «*Ораторське мистецтво*» є: своєчасне і повне виконання різних видів навчальної роботи; чіткість і лаконічність у відповідях на поставленні запитання; орієнтування в лекційному матеріалі, зокрема й опрацювання додаткової літератури; вміння аналізувати виступи одногрупників, аргументовуючи свою відповідь та інше.

Оцінювання результатів поточного контролю проводиться у розрахунку від 0 до 60 балів. Основні методи оцінювання:

- аналіз усних відповідей;
- виконання практичних завдань.

Оцінювання виконання завдань здійснюється за такими критеріями (у % від кількості балів, виділених на завдання із заокругленими до цілого числа):

0% - завдання не виконано;

40% - завдання виконано частково, висновки не аргументовані і не конкретні, звіт підготовлено недбало;

60% - завдання виконано повністю, висновки містять окремі недоліки, судження студента не достатньо аргументовані, звіт підготовлено з незначним відхиленням від вимог;

80% - завдання виконано повністю і вчасно, проте містить окремі несуттєві недоліки несистемного характеру;

100% - завдання виконано правильно, вчасно і без зауважень.

Здобувачі вищої освіти можуть отримати *додаткові* бали за: написання наукових тез за темою курсу, заміток, статей

тощо. Тему роботи вони можуть самостійно вибрати, але узгодивши її з викладачем. Додаткові бали студентам також можуть бути зараховані за конкретні пропозиції з удосконалення змісту навчальної дисципліни.

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за національною шкалою
	<i>для заліку</i>
90–100	зараховано
82–89	зараховано
74–81	
64–73	зараховано
60–63	
35–59	не зараховано з можливістю повторного складання
0–34	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням курсу

2. ПЛАНИ ПРАКТИЧНИХ ЗАВДАНЬ

МОДУЛЬ I

Змістовий модуль I

Історичний аспект вивчення ораторського мистецтва

Тема 1. Ораторське мистецтво як соціальне явище. Історичні етапи розвитку ораторського мистецтва

План

1. Предмет, мета та завдання курсу. Роль і значення слова в спілкуванні.

2. Суспільна і професійна потреби в оволодінні майстерністю красномовства.

3. Теоретичні знання та сукупність вмінь і навичок ораторського мистецтва як важливі складові професіоналізму майбутнього юриста.

4. Взаємозв'язок ораторського мистецтва з іншими науками. Функції ораторського мистецтва.

5. Історичні закономірності та суспільні потреби виникнення і розвитку ораторського мистецтва.

6. Основні передумови та фактори появи ораторського мистецтва в давній Греції.

7. Характеристика ораторського мистецтва стародавньої Греції і Риму.

8. Перший навчальний заклад з ораторського мистецтва. Основні античні теорії риторики стародавньої Греції.

9. Особливості давньоримського ораторського мистецтва, його відмінності від ораторського мистецтва стародавніх греків.

Тема 2. Духовний вимір ораторського мистецтва

План

1. Джерела формування ораторського мистецтва в Київській Русі. Мовна спадщина Іоанна Великого та Григорія Сковороди.

2. Ораторське мистецтво в Києво-Могилянській академії.

3. Праця Ф. Прокоповича «Про риторичне мистецтво» як основний фундаментальний твір про призначення ораторського мистецтва, його особливості, роди і жанри та мистецтво мовлення.

4. Красномовство Тараса Шевченка, Івана Франка, Лесі Українки, Михайла Грушевського та інших.

5. Риторична криза українського красномовства в радянські часи.

Тема 3. Сучасне красномовство (роди і види)

План

1. Поняття про роди сучасного красномовства та їх класифікація.

2. Характеристика академічного красномовства, його види та основне призначення.
3. Єдність родів і видів сучасного красномовства.
4. Особливості розвитку рекламного красномовства: історичний аспект.

Змістовий модуль II ***Ораторами стають!***

Тема 4. Мистецтво публічного виступу

План

1. Роль ораторського мистецтва як фундаментального фактора у процесі розвитку людства та особистості.
2. Професіограми оратора.
3. Загальні психологічні вимоги до оратора.
4. Індивідуальний ораторський стиль.
5. Аудиторія. Типи аудиторій. Типи співрозмовників. Психологія аудиторії, погляди, світосприймання.
6. Правила спілкування для оратора і слухача: спільне і специфічне.
7. Основні критерії оцінювання публічної промови.

Тема 5. Задум промови

План

1. Типи підготовки до промови, переваги і недоліки кожного з них.
2. Концептуальний закон.
3. Закон моделювання аудиторії.
4. Стратегічний закон (стратегія впливу на аудиторію).
5. Тактичний закон.
6. Психологічні аспекти впливу.

Тема 6. Мистецтво вербального оформлення промови

План

1. Прямі способи мовленнєвого впливу. Непрямі способи мовленнєвого впливу.

2. Логіка і паралогіка. Фігуративна практика.
3. Мовленнєвий закон. Магія живого слова.
4. Комунікативні якості мовлення: правильність, виразність, багатство, ясність, точність, стислість, доцільність, художня образність.
5. Робота над готовим текстом. Репетиція промови.
6. Поради ораторам.

Тема 7. Мистецтво вербального оформлення промови. Меморія та акція. Мистецтво проголошення промови перед аудиторією. Основи полемічного мистецтва

План

1. Характерні особливості вербального спілкування.
2. Академічне спілкування.
3. Загальна характеристика меморії та акції.
4. Зв'язок між оратором та аудиторією. Ораторський шок. Стреси й стресори оратора.
5. Закон ефективної комунікації. Система дій з метою встановлення і збереження контакту.
6. Невербальна комунікація.
7. Аналіз якості та ефективності продукту мисленнєво-мовленнєвої діяльності.
8. Самоаналіз (рефлексія), аналіз інших виступів.
9. Ефективність і впливовість виступу оратора
10. Сутність полеміки та її різновиди.
11. Етика та етикет полеміста. Культура полеміки.
12. Методи маніпулювання, шляхи їх визначення і подолання. Заборонені прийоми в полеміці.
13. Умови вибору мови і стилю полеміки у різних жанрах красномовства.
14. Використання емоцій, іронії, сарказму в суперечці, полеміці, дискусії, диспуті тощо.

3. Самостійна робота

Для того щоб поглибити свої знання з красномовства, здобувачі вищої освіти повинні приділяти належну увагу самостійній роботі. Мета цієї роботи – формувати самостійність

як важливу рису професійності майбутнього юриста, а також і вміння аналізувати, систематизувати та презентувати свої знання.

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1	Прийоми запам'ятовування промови (меморія)	4	6
2	Психологічні прийоми маніпулювання у суперечках	4	6
3	«Повчання» Володимира Мономаха у контексті давньоруського красномовства	5	6
4	Софізми у суперечках	4	6
5	Іменники називання осіб і звертання до них	4	6
6	Засоби активізації уваги слухачів	4	6
7	Зовнішня культура оратора	3	6
8	Комунікативні якості мовлення.	4	6
9	Невербальні засоби спілкування	3	6
10	Інтонаційний стиль як різновид інтонаційного оформлення усного мовного вислову	4	6
11	Терапія слова. Роль навіювання в комунікації	4	4
12	Рефлексія як шлях до саморозвитку оратора	3	4
13	Гумор як ораторський засіб встановлення сприятливої обстановки спілкування	4	5
14	Мовленнєві емоції	3	5
15	Неориторика (нова риторика): основні напрями та результати	5	4
Разом		58	82

4. Рекомендована література

Базова:

1. Введенская Л. А., Павлова Л. Г. Деловая риторика. Ростов н/Д, 2000.
2. Риторика: искусство говорить свободно и убедительно / Вольфганг Ментцель. 5-е изд., стер. М. : СمارтБук, 2011. 132 с.

3. Корнилова Е. Н. Риторика – искусство убеждать. Свообразие публицистики античной эпохи. М. : УРАО, 1998. 208 с.
4. Кузнецов И. Н. Практикум по риторике : учеб.-справ. пособие. Минск : Совр. слово, 2004. 352 с.
5. Куньч З. Риторичний словник. К. : Рідна шк., 1997. 342 с.
6. Леммерман Х. Учебник риторики. М., 1997.
7. Логика и риторика: Хрестоматия. Минск, 1997. 298 с.
8. Сучасна ділова риторика: навч. посіб. / О. Б. Олійник. К. : Кондор, 2010. 166 с.

Допоміжна

9. Бредемайер К. Черная риторика: Власть и магия слова. М. : Альпина Бизнес Букс, 2005. 222 с.
10. Голуб Н. Б. Риторика у вищій школі : монографія. Національний педагогічний ун-т ім. Михайла Драгоманова. Черкаси: Брама-Україна, 2008. 400 с.
11. Гончарова О. Давньогрецька риторика як теоретичний дискурс. Аристотель: від метатеорії до інструменталістської теорії риторики. *Вісник Державної академії керівних кадрів культури і мистецтв*. 2008. № 4 . С.26–31.
12. Каньоса П. С. Риторика : навч. посіб.; Кам'янець Поділ. нац. ун-т ім. Івана Огієнка. Кам'янець-Подільський : Зволейко Д. Г., 2011. 207 с.
13. Коваленко С. М. Сучасна риторика: навч.-практ. посіб. Т.: Мандрівець, 2007. 184 с.
14. Кравець Л. Риторика як класична основа системи освіти європейських народів. *Рідні джерела*. 2000. № 4. С.12–18.
15. Куньч З. Й. Українська риторика: історія становлення і розвитку : навч. посіб. Нац. ун-т «Львів. політехніка». Л. : Вид-во Львів. політехніки, 2011. 248 с.
16. Лузік Е. В., Ільїна Т. В. Риторика: майстерність переконання : навч. посібник. К. : НАУ, 2005. 83 с.
17. Мацько Л., Мацько О. Вітчизняна риторика. *Дивослово*. 2002. № 12. С.20–25.
18. Мацько Л., Мацько О. Риторика Стародавньої Греції і Стародавнього Риму. *Дивослово*. 2002. № 1. С.33–40.

19. Неориторика: генезис, проблеми, перспективи: Сб. науч.-аналит. обзоров. М., 1987.
20. Общая риторика / А. К. Авеличев (общ.ред.), Е. Э. Разлогова (пер.с фр.), Б. П. Нарумов (пер.с фр.). Изд. 2-е, стер. М. : URSS. КомКнига, 2006. 380 с.
21. Риторика, или Ораторское искусство : учебное пособие для студентов вузов / Сост. И. Н. Кузнецов. М. : ЮНИТИ, 2004. 432 с.
22. Риторика: экскурс в історію вчень і понять : навчальний посібник для студентів вузів / В. М. Вандишев. К. : Кондор, 2006. 263 с.
23. Риторика : навчальний посібник для студентів вузів / Л. С. Спанатій. К. : Ін Юре, 2008. 144 с.
24. Риторика : навчальний посібник для студентів вузів / Н. А. Колотілова. К. : Центр навчальної літератури, 2007. 231 с.
25. Риторика : учеб. пособие для студентов вузов / Е. В. Клюев. М.: Приор-издат, 2005. 270 с.
26. Риторика : учебник для студентов вузов / З. С. Смелкова, Н. А. Ипполитова, Т. А. Ладыженская та ін; Ред. Н. А. Ипполитова. М. : Проспект, 2006. 448 с.
27. Спанатій Л. С. Риторика : навч. посіб. для студ. ВНЗ. К. : Ін Юре, 2008. 143 с.
28. Сучасна риторика : навчально-практичний посібник / С. М. Коваленко. Тернопіль : Мандрівець, 2007. 183 с.
29. Томан Іржі. Мистецтво говорити. К., 1996.
30. Факультативний курс з української мови. Риторика / М. В. Микитюк. Х. : Основа, 2007. 188 с.
31. Шеломенцев В. Н. Этикет и культура общения. К. : Обериг, 1995.

Інформаційні ресурси

32. Аристотель. Риторика / Пер. Н. Платоновой. *Античные риторики*. М., 1978. URL: www.ritorika.igro.ru (дата звернення 19.02.2021).
33. Мацько Л. І., Мацько О. М. Риторика. URL : <https://pidruchniki.com/19991130/ritorika/ritorika> (дата звернення 19.02.2021).

Національний університет
водного господарства
та природокористування

34. Міхалкіна Н. В. Риторика. URL : <https://stud.com.ua/65415/ritorika/ritorika> (дата звернення 19.02.2021).

35. Риторика загальна та судова : навч. посіб. / С. Д. Абрамович, В. В. Молдован, М. Ю. Чикарькова. URL : <https://lawbook.online/page/ritorika/ist/ist-23--idz-ax296.html> (дата звернення 19.02.2021).

36. Цицерон М. Т. Три трактата об ораторском искусстве / Пер. с лат. Ф. А. Петовского, И. П. Стрельниковой, М. Л. Гаспарова; Под ред. М. Л. Гаспарова. М. : Науч.-издат. центр “Ладомир”, 1994. 475 с. URL: www.ritorika.igro.ru (дата звернення 19.02.2021).

Національний університет
водного господарства
та природокористування